

SÁMIID RIIKKASEARVI

Svenska Samernas Riksförbund · SSR

Rekommendationer för att undvika smittspridning

Rekommendationerna kan användas för att minska risken för spridning av många olika sorters smittsamma sjukdomar och kan användas i förebyggande syfte. Dessa rekommendationer har tagits fram av SSR och Ulrika Rockström vid Gård & Djurhälsan.

Bakgrund

För att förhindra smittspridning generellt behöver man dels tänka på hur smittämnet kan spridas från det enskilda djuret och dels förstå vilka kontaktvägar som finns mellan olika grupper av djur, både direkta kontakter mellan djur och indirekta kontakter då smittämne från ett sjukt djur kan finnas i miljön eller på redskap. Därefter gäller det att tänka på hur man kan bryta dessa kontaktvägar, eller minska risken för kontakt med smittämnet. Vid smittspridning handlar det också om dos, dvs. det är större risker att föra över stora mängder smittämne än små mängder. Att flytta ett infekterat djur till en grupp friska djur innebär därför större risk än att inte göra rent utrustning.

CWD smittar via direktkontakt mellan djur via saliv, urin och avföring från infekterade djur. Smitta kan också ske från ett kadaver av ett infekterat djur. Dessutom finns smittan kvar länge i miljön om den förorenats av smittade djur. Störst risk för smittspridning inom en grupp är det när många djur samlas på en liten yta.

Störst risk för spridning av CWD är vid:

- Flytt av infekterade renar till områden där smitta ej konstaterats eller till grupper med renar som inte är infekterade. Djur kan vara infekterade trots att de ser friska ut.
- Indirekta kontakter där djur kommer i kontakt med saliv, avföring eller urin eller slaktavfall från infekterade djur, antingen i miljön eller via till exempel redskap eller transportfordon.
- När icke smittade djur kommer i kontakt med mark som tidigare förorenats av infekterade djur. Smittan kan finnas kvar i marken mycket länge trots att det inte längre finns kvar någon synlig avföring.

Undvik förflyttning av livdjur

Att flytta livdjur från en sameby till en annan i landet, innebär en stor risk att flytta smitta från ett område till ett annat. Det är dessutom en risk att även sprida andra sjukdomar vid förflyttning av livdjur. Rekommendationen är därför att i nuläget vara restriktiv med förflyttning av livdjur från ett område till ett annat där sammanblandning av ren normalt inte sker.

Undvik smitta vid transport

Djur som transporteras riskerar att smittas av en kontaminerad inredning eller via direktsmitta från smittade djur i samma transport. Detta gäller även för många andra sjukdomar. Undvik;

- att transportera sjuka djur.
- onödiga livdjurstransporter.
- att direkt transportera livdjur efter transport av slaktren.
- att transportera livren och slaktren samtidigt.

Viktigt att säkerställa att en noggrann mekanisk rengöring (skrapa, sopa, torka) utförs av transporterna innan nya djur transporteras. Det är även önskvärt att transporterna spolras och desinficeras om möjligt. Tänk på att avfallet vid rengöring av transport kan innehålla smittämnen. Rengör därför inte transporten där risken för smittspridning är hög.

Undvik långvarig samling vid uppsamlingsställen

All samling av djur innebär en ökad risk för smitta (både CWD och andra sjukdomar). Försök därför att hålla djuren samlade så kort tid som möjligt, detta är särskilt viktigt vad gäller livdjuren.

Undvik hög djurtäthet

Hög djurtäthet innebär alltid en högre smittorisk. Se därför till att försöka begränsa djurtätheten vid samlingar och vid mer långvarig vistelse i hägn.

Tänk på att hålla god hygien i hagar

Låg djurtäthet och god hygien är viktigt då man utfodrar renar i hägn. Det är alltid en fördel om man kan stödutfodra i det fria istället. Trängsel vid krubbor bidrar till stress och smittorisker. Krubbor blir lätt kontaminerade av smitta från bl.a. saliv. Antalet renar ska helst vara 10 per krubba (max 20 per krubba). Krubborna ska rengöras dagligen, gamla rester får inte hållas ut inne i hägnet. Detta för att resterna kan innehålla saliv med smitta. Desutom hamnar resterna på marken där avföring finns. Detta innebär då en stor smittrisk då renar går omkring och äter från detta. Se till att det finns tillgång till ren snö eller rent vatten. En naturlig vattenkälla ska inte ligga nedströms i ett hägn.

Renlav och ensilage

Ge inte renarna lav, hö eller ensilage från CWD drabbade områden eller områden där CWD kan misstänkas förekomma.

Personlig hygien och rengöring av utrustning

Om du har varit i en renjord och förflyttar dig till ett nytt område med renar. Rengör då skor, kläder och utrustning (alternativt byt kläder och utrustning) som kommit i kontakt med ren och hjortdjur innan du återvänder till nästa område. Tvätta händerna och undvik att stoppa händerna i renarnas munnar vid hantering. Detta är extra noga vid/efter besök i områden med CWD-smitta.

Kontakta veterinär vid onormal sjuklighet och dödlighet

Om onormal sjuklighet eller dödlighet observeras ska veterinär kontaktas.

Isolera sjuka djur

Sjuka djur isoleras från andra i ett sjukhög. Ett sjukhög innebär att risken för smitta till övriga djur begränsas samt möjliggör även observation, undersökning eller annan nödvändig åtgärd. Har du hanterat sjuka djur, bör du byta skor och kläder samt tvätta händerna innan du hanterar renar igen. Undvik om möjligt att hålla handen i renens mun vid hantering.

Döda djur forslas bort

Djur som hittas döda ska omgående forslas bort från övriga djur i avvaktan på åtgärd samt för att minska risken för ytterligare spridning av smitta. I avvaktan på eventuell obduktion/provtagning, ska kroppen täckas med något (tex presenning) för att undvika att rovdjur börjar äta från kadavret. Självdöda djur är särskilt intressanta att provta. Tvätta händer, skor och kläder efter kontakt med kadavret.

Bidra med material för prov/analys

Tänk på att alla behöver bidra för att få in material för analys. Kartläggningen av en eventuell smitta är nödvändig för att kunna begränsa smittan så mycket som möjligt. Det är viktigt att skicka in prover för analys från döda djur som påträffats.

Har du frågor om sjuka djur, kontakta:

- Din lokala distriktsveterinär eller annan privatpraktiserande veterinär
- För frågor specifikt om CWD kontakta SVA.